ORÐSKVIÐIRNIR

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

KAFLA 1

Orðskviðir Salómons Davíðssonar, Ísraels konungs,
2 til þess að menn kynnist visku og aga, læri að skilja skynsamleg orð,
3 til þess að menn fái viturlegan aga, réttlæti, réttvísi og ráðvendni,
4 til þess að þeir veiti hinum óreyndu hyggindi, unglingum þekking og aðgætni, -
5 hinn vitri hlýðir á og eykur lærdóm sinn, og hinn hyggni nemur hollar lífsreglur -
6 til þess að menn skilji orðskviði og líkingamál, orð spekinganna og gátur þeirra.
7 Ótti Drottins er upphaf þekkingar, visku og aga fyrirlíta afglapar einir.
8 Hlýð þú, son minn, á áminning föður þíns og hafna eigi viðvörun móður þinnar,
9 því að þær eru yndislegur sveigur á höfði þér og men um háls þinn.
10 Son minn, þegar skálkar ginna þig, þá gegn þeim eigi.
11 Þegar þeir segja: "Kom með oss! Leggjumst í launsátur til manndrápa, sitjum án saka um saklausan mann,
12 gleypum þá lifandi eins og Hel - með húð og hári, eins og þá sem farnir eru til dánarheima.
13 Alls konar dýra muni munum vér eignast, fylla hús vor rændum fjármunum.
14 Þú skalt taka jafnan hlut með oss, einn sjóð skulum vér allir hafa" -
15 son minn, þá haf ekki samleið við þá, halt fæti þínum frá stigum þeirra.
16 Því að fætur þeirra eru skjótir til ills og fljótir til að úthella blóði.
17 Því að til einskis þenja menn út netið í augsýn allra fleygra fugla,
18 og slíkir menn sitja um sitt eigið líf, liggja í launsátri fyrir sjálfum sér.
19 Þannig fer öllum þeim, sem fíknir eru í rangfenginn gróða: fíknin verður þeim að fjörlesti.
20 Spekin kallar hátt á strætunum, lætur rödd sína gjalla á torgunum.
21 Hún hrópar á glaummiklum gatnamótum, við borgarhliðin heldur hún tölur sínar:
22 Hversu lengi ætlið þér, fávísir, að elska fávísi og hinir háðgjörnu að hafa yndi af háði og heimskingjarnir að hata þekkingu?
23 Snúist til umvöndunar minnar, sjá, ég læt anda minn streyma yfir yður, kunngjöri yður orð mín.
24 En af því að þér færðust undan, þá er ég kallaði, og enginn gaf því gaum, þótt ég rétti út höndina,
25 heldur létuð öll mín ráð sem vind um eyrun þjóta og skeyttuð eigi umvöndun minni,

26 þá mun ég hlæja í ógæfu yðar, draga dár að, þegar skelfingin dynur yfir yður,
27 þegar skelfingin dynur yfir yður eins og þrumuveður og ógæfa yðar nálgast eins og fellibylur, þegar neyð og angist dynja yfir yður.
28 Þá munu þeir kalla á mig, en ég mun ekki svara, þeir munu leita mín, en ekki finna mig.
29 Vegna þess að þeir hötuðu þekking og aðhylltust ekki ótta Drottins,
30 skeyttu ekki ráðum mínum og smáðu alla umvöndun mína,
31 þá skulu þeir fá að neyta ávaxtar breytni sinnar og mettast af sínum eigin vélræðum.
32 Því að fráhvarf fávísra drepur þá, og uggleysi heimskingjanna tortímir þeim.
33 En sá sem á mig hlýðir, mun búa óhultur, mun vera öruggur og engri óhamingju kvíða.

KAFLA 2

Son minn, ef þú veitir orðum mínum viðtöku og geymir boðorð mín hjá þér,
2 svo að þú ljáir spekinni athygli þína, hneigir hjarta þitt að hyggindum,
3 já, ef þú kallar á skynsemina og hrópar á hyggindin,
4 ef þú leitar að þeim sem að silfri og grefst eftir þeim eins og fólgnum fjársjóðum,
5 þá munt þú skilja, hvað ótti Drottins er, og öðlast þekking á Guði.
6 Því að Drottinn veitir speki, af munni hans kemur þekking og hyggindi.
7 Hann geymir hinum ráðvöndu gæfuna, er skjöldur þeirra, sem breyta grandvarlega,
8 með því að hann vakir yfir stigum réttarins og varðveitir veg sinna guðhræddu.
9 Þá munt þú og skilja, hvað réttlæti er og réttur og ráðvendni, - í stuttu máli, sérhverja braut hins góða.
10 Því að speki mun koma í hjarta þitt, og þekking verða sálu þinni yndisleg.
11 Aðgætni mun vernda þig, og hyggindin varðveita þig,
12 til þess að frelsa þig frá vegi hins illa, frá þeim mönnum, sem fara með fals,
13 sem yfirgefa stigu einlægninnar og ganga á vegum myrkursins
14 sem hafa gleði af því að gjöra illt, fagna yfir illsku hrekkjum,
15 sem gjöra vegu sína hlykkjótta og komnir eru út á glapstigu í breytni sinni,
16 til þess að frelsa þig frá léttúðarkonu, frá blíðmálugri konu sem annar á,
17 sem yfirgefið hefir unnusta æsku sinnar og gleymt sáttmála Guðs síns,
18 því að hús hennar hnígur í dauðann, og brautir hennar liggja niður til framliðinna,
19 þeir sem inn til hennar fara, snúa engir aftur, og aldrei komast þeir á lífsins stigu, -
20 til þess að þú gangir á vegi góðra manna og haldir þig á stigum réttlátra.
21 Því að hinir hreinskilnu munu byggja landið, og hinir grandvöru verða eftir í því.
22 En hinir óguðlegu munu upprættir verða úr landinu, og hinum svikulu verða útrýmt þaðan.

KAFLA 3

Son minn, gleym eigi kenning minni, og hjarta þitt varðveiti boðorð mín,
2 því að langa lífdaga og farsæl ár og velgengni munu þau veita þér í ríkum mæli.
3 Kærleiki og trúfesti munu aldrei yfirgefa þig. Bind þau um háls þér, rita þau á spjald hjarta þíns,

4 þá munt þú ávinna þér hylli og fögur hyggindi, bæði í augum Guðs og manna.
5 Treystu Drottni af öllu hjarta, en reiddu þig ekki á eigið hyggjuvit.
6 Mundu til hans á öllum þínum vegum, þá mun hann gjöra stigu þína slétta.
7 Þú skalt ekki þykjast vitur, óttast Drottin og forðast illt,
8 það mun verða heilnæmt fyrir líkama þinn og hressandi fyrir bein þín.
9 Tigna Drottin með eigum þínum og með frumgróða allrar uppskeru þinnar,
10 þá munu hlöður þínar verða nægtafullar og vínberjalögurinn flóa út af vínlagarþróm þínum.
11 Son minn, lítilsvirð eigi ögun Drottins og lát þér eigi gremjast umvöndun hans,
12 því að Drottinn agar þann, sem hann elskar, og lætur þann son kenna til, sem hann hefir mætur á.
13 Sæll er sá maður, sem öðlast hefir speki, sá maður, sem hyggindi hlotnast.
14 Því að betra er að afla sér hennar en að afla silfurs, og arðurinn af henni ágætari en gull.
15 Hún er dýrmætari en perlur, og allir dýrgripir þínir jafnast ekki á við hana.
16 Langir lífdagar eru í hægri hendi hennar, auður og mannvirðingar í vinstri hendi hennar.
17 Vegir hennar eru yndislegir vegir og allar götur hennar velgengni.
18 Hún er lífstré þeim, sem grípa hana, og sæll er hver sá, er heldur fast í hana.
19 Drottinn grundvallaði jörðina með visku, festi himininn af hyggjuviti.
20 Fyrir þekking hans mynduðust hafdjúpin og drýpur döggin úr skýjunum.
21 Son minn, varðveit þú visku og gætni, lát þær eigi víkja frá augum þínum,
22 þá munu þær verða líf sálu þinni og prýði fyrir háls þinn.
23 Þá muntu ganga óhultur veg þinn og eigi drepa við fæti.
24 Þegar þú leggst til hvíldar, þarft þú ekki að hræðast, og hvílist þú, mun svefninn verða vær.
25 Þú þarft ekki að óttast skyndilega hræðslu, né eyðilegging hinna óguðlegu, þegar hún dynur yfir.
26 Því að Drottinn mun vera athvarf þitt og varðveita fót þinn, að hann verði eigi fanginn.
27 Synja eigi góðs þeim, er þarfnast þess, ef það er á þínu valdi að gjöra það.
28 Seg þú ekki við náunga þinn: "Far og kom aftur! á morgun skal ég gefa þér" - ef þú þó átt það til.
29 Brugga eigi illt gegn náunga þínum, þegar hann býr öruggur hjá þér.
30 Deil ekki við neinn að ástæðulausu, ef hann hefir ekki gjört þér neitt mein.
31 Öfunda ekki ofbeldismanninn og haf engar mætur á neinum gjörðum hans.
32 Því að andstyggð er sá Drottni, er afvega fer, en ráðvandir menn alúðarvinir hans.
33 Bölvun Drottins er yfir húsi hins óguðlega, en bústað réttlátra blessar hann.
34 Spottsama spottar hann, en lítillátum veitir hann náð.
35 Vitrir menn munu heiður hljóta, en heimskingjar bera smán úr býtum.

KAFLA 4

Heyrið, synir, áminning föður yðar og hlýðið til, svo að þér lærið hyggindi!
2 Því að góðan lærdóm gef ég yður, hafnið eigi kenning minni!
3 Þegar ég var sonur í föðurhúsum, viðkvæmt einkabarn heima hjá móður minni,

4 þá kenndi faðir minn mér og sagði við mig: "Hjarta þitt haldi fast orðum mínum, varðveit
þú boðorð mín, og muntu lifa!
5 Afla þér visku, afla þér hygginda! Gleym eigi og vík eigi frá orðum munns míns!
6 Hafna henni eigi, þá mun hún varðveita þig, elska hana, þá mun hún vernda þig.
7 Upphaf viskunnar er: afla þér visku, afla þér hygginda fyrir allar eigur þínar!
8 Haf hana í hávegum, þá mun hún hefja þig, hún mun koma þér til vegs, ef þú umfaðmar
hana.
9 Hún mun setja yndislegan sveig á höfuð þér, sæma þig prýðilegri kórónu."
10 Heyr þú, son minn, og veit viðtöku orðum mínum, þá munu æviár þín mörg verða.
11 Ég vísa þér veg spekinnar, leiði þig á brautir ráðvendninnar.
12 Gangir þú þær, skal leið þín ekki verða þröng, og hlaupir þú, skalt þú ekki hrasa.
13 Haltu fast í agann, slepptu honum ekki, varðveittu hann, því að hann er líf þitt.
14 Kom þú eigi á götu óguðlegra og gakk eigi á vegi vondra manna.
15 Sneið hjá honum, farðu hann ekki, snú þú frá honum og farðu fram hjá.
16 Því að þeir geta ekki sofið, nema þeir hafi gjört illt, og þeim kemur ekki dúr á auga,
nema þeir hafi fellt einhvern.
17 Því að þeir eta glæpabrauð og drekka ofbeldisvín.
18 Gata réttlátra er eins og bjartur árdagsljómi, sem verður æ skærari fram á hádegi.
19 Vegur óguðlegra er eins og niðamyrkur, þeir vita ekki, um hvað þeir hrasa.
20 Son minn, gef gaum að ræðu minni, hneig eyra þitt að orðum mínum.
21 Lát þau eigi víkja frá augum þínum, varðveit þau innst í hjarta þínu.
22 Því að þau eru líf þeirra, er öðlast þau, og lækning fyrir allan líkama þeirra.
23 Varðveit hjarta þitt framar öllu öðru, því að þar eru uppsprettur lífsins.
24 Haltu fláræði munnsins burt frá þér og lát fals varanna vera fjarri þér.
25 Augu þín líti beint fram og augnalok þín horfi beint fram undan þér.
26 Gjör braut fóta þinna slétta, og allir vegir þínir séu staðfastir.
27 Vík hvorki til hægri né vinstri, haltu fæti þínum burt frá illu.

KAFLA 5

Son minn, gef gaum að speki minni, hneig eyra þitt að hyggindum mínum,
2 til þess að þú megir varðveita mannvit og varir þínar geymi þekkingu.
3 Því að hunangsseimur drýpur af vörum lauslátrar konu, og gómur hennar er hálli en olía.
4 En að síðustu er hún beiskari en malurt, beitt eins og tvíeggjað sverð.
5 Fætur hennar ganga niður til dauðans, spor hennar liggja til Heljar.
6 Til þess að hún hitti ekki leið lífsins, eru brautir hennar á reiki, og hún veit ekki hvert hún
fer.
7 Heyrið mig því, synir, og víkið eigi frá orðum munns míns.
8 Legg leið þína langt frá henni og kom þú ekki nálægt húsdyrum hennar,
9 svo að þú gefir ekki öðrum æskublóma þinn og ár þín grimmum manni,
10 svo að útlendir menn mettist ekki af eigum þínum og aflafé þitt lendi ekki í annarlegu
húsi,
11 og þú andvarpir að lokum, þá er líkami þinn og hold veslast upp,
12 og segir: "Hversu hefi ég hatað aga og hjarta mitt fyrirlitið umvöndun!

13 að ég skyldi ekki hlýða raustu kennara minna og hneigja eyra mitt til þeirra, er fræddu mig!
14 Við sjálft lá, að ég hefði ratað í mestu ógæfu á miðju dómþingi safnaðarins."
15 Drekk þú vatn úr vatnsþró þinni og rennandi vatn úr brunni þínum.
16 Eiga lindir þínar að flóa út á götuna, lækir þínir út á torgin?
17 Þér einum skulu þær tilheyra og engum óviðkomandi með þér.
18 Uppspretta þín sé blessuð, og gleð þig yfir festarmey æsku þinnar,
19 elsku-hindinni, yndis-gemsunni. Brjóst hennar gjöri þig ætíð drukkinn, og ást hennar fjötri þig ævinlega.
20 En hví skyldir þú, son minn, láta léttúðarkonu töfra þig, og faðma barm lauslátrar konu?
21 Því að vegir sérhvers manns blasa við Drottni, og allar brautir hans gjörir hann sléttar.
22 Misgjörðir hins óguðlega fanga hann, og hann verður veiddur í snörur synda sinna.
23 Hann mun deyja vegna skorts á aga og kollsteypast vegna sinnar miklu heimsku.

KAFLA 6

Son minn, hafir þú gengið í ábyrgð fyrir náunga þinn, hafir þú gengið til handsala fyrir annan mann,
2 hafir þú ánetjað þig með orðum munns þíns, látið veiðast með orðum munns þíns,
3 þá gjör þetta, son minn, til að losa þig - því að þú ert kominn á vald náunga þíns - far þú, varpa þér niður og legg að náunga þínum.
4 Lát þér eigi koma dúr á auga, né blund á brá.
5 Losa þig eins og skógargeit úr höndum hans, eins og fugl úr höndum fuglarans.
6 Far þú til maursins, letingi! skoða háttu hans og verð hygginn.
7 Þótt hann hafi engan höfðingja, engan yfirboðara eða valdsherra,
8 þá aflar hann sér samt vista á sumrin og dregur saman fæðu sína um uppskerutímann.
9 Hversu lengi ætlar þú, letingi, að hvílast? hvenær ætlar þú að rísa af svefni?
10 Sofa ögn enn, blunda ögn enn, leggja saman hendurnar ögn enn til að hvílast!
11 Þá kemur fátæktin yfir þig eins og ræningi og skorturinn eins og vopnaður maður.
12 Varmenni, illmenni er sá, sem gengur um með fláttskap í munni,
13 sem deplar augunum, gefur merki með fótunum, bendir með fingrunum,
14 elur flæræði í hjarta sínu, upphugsar ávallt illt, kveikir illdeilur.
15 Fyrir því mun ógæfa skyndilega yfir hann koma, snögglega mun hann sundurmolast og engin lækning fást.
16 Sex hluti hatar Drottinn og sjö eru sálu hans andstyggð:
17 drembileg augu, lygin tunga og hendur sem úthella saklausu blóði,
18 hjarta sem bruggar glæpsamleg ráð, fætur sem fráir eru til illverka,
19 ljúgvottur sem lygar mælir, og sá er kveikir illdeilur meðal bræðra.
20 Varðveit þú, son minn, boðorð föður þíns og hafna eigi viðvörun móður þinnar.
21 Fest þau á hjarta þitt stöðuglega, bind þau um háls þinn.
22 Þegar þú ert á gangi, þá leiði þau þig, þegar þú hvílist, vaki þau yfir þér, og þegar þú vaknar, þá ræði þau við þig.
23 Því að boðorð er lampi og viðvörun ljós og agandi áminningar leið til lífsins,
24 með því að þær varðveita þig fyrir vondri konu, fyrir hálli tungu hinnar lauslátu.

25 Girnst eigi fríðleik hennar í hjarta þínu og lát hana eigi töfra þig með augnahárum sínum.
26 Því að skækja fæst fyrir einn brauðhleif, og hórkona sækist eftir dýru lífi.
27 Getur nokkur borið svo eld í barmi sínum, að föt hans sviðni ekki?
28 Eða getur nokkur gengið á glóðum án þess að brenna sig á fótunum?
29 Svo fer þeim, sem hefir mök við konu náunga síns, enginn sá kemst klakklaust af, sem hana snertir.
30 Fyrirlíta menn eigi þjófinn, þó að hann steli til þess að seðja hungur sitt?
31 Og náist hann, verður hann að borga sjöfalt, verður að láta allar eigur húss síns.
32 En sá sem drýgir hór með giftri konu, er vitstola, sá einn gjörir slíkt, er tortíma vill sjálfum sér.
33 Högg og smán mun hann hljóta, og skömm hans mun aldrei afmáð verða.
34 Því að afbrýði er karlmanns-reiði, og hann hlífir ekki á hefndarinnar degi.
35 Hann lítur ekki við neinum bótum og friðast eigi, þótt þú ryðjir í hann gjöfum.

KAFLA 7

Son minn, varðveit þú orð mín og geym þú hjá þér boðorð mín.
2 Varðveit þú boðorð mín, og þá munt þú lifa, og áminning mína eins og sjáaldur auga þíns.
3 Bind þau á fingur þína, skrifa þau á spjald hjarta þíns.
4 Seg við spekina: "Þú ert systir mín!" og kallaðu skynsemina vinkonu,
5 svo að þær varðveiti þig fyrir léttúðarkonu, fyrir blíðmálugri konu sem annar á.
6 Út um gluggann á húsi mínu, út um grindurnar skimaði ég
7 og sá þar meðal sveinanna ungan og vitstola mann.
8 Hann gekk á strætinu nálægt horni einu og fetaði leiðina að húsi hennar,
9 í rökkrinu, að kveldi dags, um miðja nótt og í niðdimmu.
10 Gekk þá kona í móti honum, búin sem portkona og undirförul í hjarta -
11 hávær er hún og óhemjuleg, fætur hennar tolla aldrei heima,
12 hún er ýmist á götunum eða á torgunum, og situr um menn hjá hverju horni -,
13 hún þrífur í hann og kyssir hann og segir við hann, ósvífin í bragði:
14 "Ég átti að greiða heillafórn, í dag hefi ég goldið heit mitt.
15 Fyrir því fór ég út til móts við þig, til þess að leita þín, og hefi nú fundið þig.
16 Ég hefi búið rúm mitt ábreiðum, marglitum ábreiðum úr egypsku líni.
17 Myrru, alóe og kanel hefi ég stökkt á hvílu mína.
18 Kom þú, við skulum drekka okkur ástdrukkin fram á morgun, gamna okkur með blíðuhótum.
19 Því að maðurinn minn er ekki heima, hann er farinn í langferð.
20 Peningapyngjuna tók hann með sér, hann kemur ekki heim fyrr en í tunglfylling."
21 Hún tældi hann með sínum ákófu fortölum, ginnti hann með kjassmælum sínum.
22 Hann fer rakleiðis á eftir henni, eins og naut gengur fram á blóðvöllinn, og eins og hjörtur, sem anar í netið,
23 uns örin fer í gegnum lifur hans, eins og fuglinn hraðar sér í snöruna, og veit ekki, að líf hans er í veði.

24 Og nú, þér yngismenn, hlýðið á mig og gefið gaum að orðum munns míns.
25 Lát eigi hjarta þitt teygjast á vegu hennar, villst eigi inn á stigu hennar.
26 Því að margir eru þeir, sem hún hefir sært til ólífis, og mesti grúi allir þeir, sem hún hefir myrt.
27 Hús hennar er helvegur, er liggur niður til heimkynna dauðans.

KAFLA 8

Heyr, spekin kallar og hyggnin lætur raust sína gjalla.
2 Uppi á hæðunum við veginn, þar sem göturnar kvíslast - stendur hún.
3 Við hliðin, þar sem gengið er út úr borginni, þar sem gengið er inn um dyrnar, kallar hún hátt:
4 Til yðar, menn, tala ég, og raust mín hljómar til mannanna barna.
5 Þér óreyndu, lærið hyggindi, og þér heimskingjar, lærið skynsemi.
6 Hlýðið á, því að ég tala það sem göfuglegt er, og varir mínar tjá það sem rétt er.
7 Því að sannleika mælir gómur minn og guðleysi er viðbjóður vörum mínum.
8 Einlæg eru öll orð munns míns, í þeim er ekkert fals né flæræði.
9 Öll eru þau einföld þeim sem skilning hefir, og blátt áfram fyrir þann sem hlotið hefir þekkingu.
10 Takið á móti ögun minni fremur en á móti silfri og fræðslu fremur en úrvals gulli.
11 Því að viska er betri en perlur, og engir dýrgripir jafnast á við hana.
12 Ég, spekin, er handgengin hyggindunum og ræð yfir ráðdeildarsamri þekking.
13 Að óttast Drottin er að hata hið illa, drambsemi og ofdramb og illa breytni og fláráðan munn - það hata ég.
14 Mín er ráðspekin og framkvæmdarsemin, ég er hyggnin, minn er krafturinn.
15 Fyrir mína hjálp ríkja konungarnir og úrskurða höfðingjarnir réttvíslega.
16 Fyrir mína hjálp stjórna stjórnendurnir og tignarmennin - allir valdsmenn á jörðu.
17 Ég elska þá sem mig elska, og þeir sem leita mín, finna mig.
18 Auður og heiður eru hjá mér, ævagamlir fjármunir og réttlæti.
19 Ávöxtur minn er betri en gull og gimsteinar og eftirtekjan eftir mig betri en úrvals silfur.
20 Ég geng á götu réttlætisins, á stigum réttarins miðjum,
21 til þess að gefa þeim sanna auðlegð, er elska mig, og fylla forðabúr þeirra.
22 Drottinn skóp mig í upphafi vega sinna, á undan öðrum verkum sínum, fyrir alda öðli.
23 Frá eilífð var ég sett til valda, frá upphafi, áður en jörðin var til.
24 Ég fæddist áður en hafdjúpin urðu til, þá er engar vatnsmiklar lindir voru til.
25 Áður en fjöllunum var hleypt niður, á undan hæðunum fæddist ég,
26 áður en hann skapaði völl og vengi og fyrstu moldarkekki jarðríkis.
27 Þegar hann gjörði himininn, þá var ég þar, þegar hann setti hvelfinguna yfir hafdjúpið,
28 þegar hann festi skýin uppi, þegar uppsprettur hafdjúpsins komust í skorður,
29 þegar hann setti hafinu takmörk, til þess að vötnin færu eigi lengra en hann bauð, þegar hann festi undirstöður jarðar.
30 Þá stóð ég honum við hlið sem verkstýra, og ég var yndi hans dag hvern, leikandi mér fyrir augliti hans alla tíma,
31 leikandi mér á jarðarkringlu hans, og hafði yndi mitt af mannanna börnum.

32 Og nú, þér yngismenn, hlýðið mér, því að sælir eru þeir, sem varðveita vegu mína.
33 Hlýðið á aga, svo að þér verðið vitrir, og látið hann eigi sem vind um eyrun þjóta.
34 Sæll er sá maður, sem hlýðir mér, sem vakir daglega við dyr mínar og geymir dyrastafa minna.
35 Því að sá sem mig finnur, finnur lífið og hlýtur blessun af Drottni.
36 En sá sem missir mín, skaðar sjálfan sig. Allir þeir, sem hata mig, elska dauðann.

KAFLA 9

Spekin hefir reist sér hús, höggvið til sjö stólpa sína.
2 Hún hefir slátrað sláturfé sínu, byrlað vín sitt, já, hún hefir þegar búið borð sitt.
3 Hún hefir sent út þernur sínar, hún kallar á háum stöðum í borginni:
4 "Hver, sem óreyndur er, komi hingað!" Við þann, sem óvitur er, segir hún:
5 "Komið, etið mat minn og drekkið vínið, sem ég hefi byrlað.
6 Látið af heimskunni, þá munuð þér lifa, og fetið veg hyggindanna."
7 Sá sem áminnir spottara, bakar sér smán, og þeim sem ávítar óguðlegan, verður það til vansa.
8 Ávíta eigi spottarann, svo að hann hati þig eigi, ávíta hinn vitra, og hann mun elska þig.
9 Gef hinum vitra, þá verður hann að vitrari, fræð hinn réttláta, og hann mun auka lærdóm sinn.
10 Ótti Drottins er upphaf viskunnar og að þekkja Hinn heilaga eru hyggindi.
11 Því að fyrir mitt fulltingi munu dagar þínir verða margir og ár lífs þíns aukast.
12 Sért þú vitur, þá ert þú vitur þér til góðs, en sért þú spottari, þá mun það bitna á þér einum.
13 Frú Heimska er óhemja, einföld og veit ekkert.
14 Hún situr úti fyrir húsdyrum sínum, á stól uppi á háu stöðunum í borginni
15 til þess að kalla á þá, sem um veginn fara, þá er ganga beint áfram leið sína:
16 "Hver sem óreyndur er, komi hingað!" og við þann sem óvitur er, segir hún:
17 "Stolið vatn er sætt, og lostætt er launetið brauð."
18 Og hann veit ekki, að þar eru hinir framliðnu, að þeir sem hún hefir boðið heim, eru í djúpum Heljar.

KAFLA 10

Orðskviðir Salómons. Vitur sonur gleður föður sinn, en heimskur sonur er móður sinni til mæðu.
2 Rangfenginn auður stoðar ekki, en réttlæti frelsar frá dauða.
3 Drottinn lætur ekki réttlátan mann þola hungur, en græðgi guðlausra hrindir hann frá sér.
4 Snauður verður sá, er með hangandi hendi vinnur, en auðs aflar iðin hönd.
5 Hygginn er sá, er á sumri safnar, en skammarlega fer þeim, er um kornsláttinn sefur.
6 Blessun kemur yfir höfuð hins réttláta, en munnur óguðlegra hylmir yfir ofbeldi.
7 Minning hins réttláta verður blessuð, en nafn óguðlegra fúnar.
8 Sá sem er vitur í hjarta, þýðist boðorðin, en sá sem er afglapi í munninum, steypir sér í glötun.

9 Sá sem gengur ráðvandlega, gengur óhultur, en sá sem gjörir vegu sína hlykkjótta, verður uppvís.
10 Sá sem deplar með auganu, veldur skapraun, en sá sem finnur að með djörfung, semur frið.
11 Munnur hins réttláta er lífslind, en munnur óguðlegra hylmir yfir ofbeldi.
12 Hatur vekur illdeilur, en kærleikurinn breiðir yfir alla bresti.
13 Viska er á vörum hyggins manns, en á baki hins óvitra hvín vöndurinn.
14 Vitrir menn geyma þekking sína, en munnur afglapans er yfirvofandi hrun.
15 Auður ríks manns er honum öflugt vígi, en fátækt hinna snauðu verður þeim að falli.
16 Afli hins réttláta verður til lífs, gróði hins óguðlega til syndar.
17 Sá fer lífsins leið, er varðveitir aga, en sá villist, er hafnar umvöndun.
18 Sá er leynir hatri, er lygari, en sá sem ber út óhróður, er heimskingi.
19 Málæðinu fylgja yfirsjónir, en sá breytir hyggilega, sem hefir taum á tungu sinni.
20 Tunga hins réttláta er úrvals silfur, vit hins óguðlega er lítils virði.
21 Varir hins réttláta fæða marga, en afglaparnir deyja úr vitleysu.
22 Blessun Drottins, hún auðgar, og erfiði mannsins bætir engu við hana.
23 Heimskingjanum er ánægja að fremja svívirðing, en viskan er hyggnum manni gleði.
24 Það sem hinn óguðlegi óttast, kemur yfir hann, en réttlátum gefst það, er þeir girnast.
25 Þegar vindbylurinn skellur á, er úti um hinn óguðlega, en hinn réttláti stendur á eilífum grundvelli.
26 Það sem edik er tönnunum og reykur augunum, það er letinginn þeim, er hann senda.
27 Ótti Drottins lengir lífdagana, en æviár óguðlegra verða stytt.
28 Eftirvænting réttlátra endar í gleði, en von óguðlegra verður að engu.
29 Vegur Drottins er athvarf sakleysisins, en hrun þeim, er aðhafast illt.
30 Hinn réttláti bifast ekki að eilífu, en hinir óguðlegu munu ekki byggja landið.
31 Munnur hins réttláta framleiðir visku, en fláráð tunga verður upprætt.
32 Varir hins réttláta vita, hvað geðfellt er, en munnur óguðlegra er eintóm flærð.

KAFLA 11

Svikavog er Drottni andstyggð, en full vog yndi hans.
2 Komi hroki, kemur smán, en hjá lítillátum er viska.
3 Ráðvendni hreinskilinna leiðir þá, en undirferli svikulla tortímir þeim.
4 Auðæfi stoða ekki á degi reiðinnar, en réttlæti frelsar frá dauða.
5 Réttlæti hins ráðvanda gjörir veg hans sléttan, en hinn óguðlegi fellur um guðleysi sitt.
6 Réttlæti hinna hreinskilnu frelsar þá, en hinir svikulu ánetjast í eigin græðgi.
7 Þegar óguðlegur maður deyr, verður von hans að engu, og eftirvænting glæpamannanna er að engu orðin.
8 Hinn réttláti frelsast úr nauðum, og hinn óguðlegi kemur í hans stað.
9 Með munninum steypir hinn guðlausi náunga sínum í glötun, en hinir réttlátu frelsast fyrir þekkingu.
10 Borgin fagnar yfir gæfu réttlátra, og þegar óguðlegir farast, gjalla gleðiópin.
11 Borgin hefst fyrir blessun hreinskilinna, en fyrir munn óguðlegra steypist hún.
12 Óvitur maður sýnir náunga sínum fyrirlitningu, en hygginn maður þegir.

13 Sá er gengur um sem rógberi, lýstur upp leyndarmálum, en sá sem er staðfastur í lund, leynir sökinni.

14 Þar sem engin stjórn er, þar fellur þjóðin, en þar sem margir ráðgjafar eru, fer allt vel.

15 Hrapallega fer fyrir þeim, er gengur í ábyrgð fyrir annan mann, en sá sem hatar handsöl, er óhultur.

16 Yndisleg kona hlýtur sæmd, og hinir sterku hljóta auðæfi.

17 Kærleiksríkur maður gjörir sálu sinni gott, en hinn grimmi kvelur sitt eigið hold.

18 Hinn óguðlegi aflar sér svikuls ávinnings, en sá er réttlæti sáir, sannra launa.

19 Iðki einhver réttlæti, þá leiðir það til lífs, en ef hann eltir hið illa, leiðir það hann til dauða.

20 Andstyggð fyrir Drottni eru þeir, sem hafa rangsnúið hjarta, en yndi hans þeir, er breyta ráðvandlega.

21 Hér er höndin upp á það: Hinn vondi sleppur ekki óhegndur! en niðjar réttlátra komast undan.

22 Eins og gullhringur í svínstrýni, svo er fríð kona, sem enga siðprýði kann.

23 Óskir hinna réttlátu leiða aðeins til góðs, en vonir óguðlegra leiða yfir sig reiðidóm.

24 Sumir miðla öðrum mildilega, og eignast æ meira, aðrir halda í meira en rétt er, og verða þó fátækari.

25 Velgjörðasöm sál mettast ríkulega, og sá sem gefur öðrum að drekka, mun og sjálfur drykk hljóta.

26 Fólkið formælir þeim, sem heldur í kornið, en blessun kemur yfir höfuð þess, er selur það.

27 Sá sem leitar góðs, stundar það, sem velþóknanlegt er, en sá sem sækist eftir illu, verður fyrir því.

28 Sá sem treystir á auð sinn, hann fellur, en hinir réttlátu munu grænka eins og laufið.

29 Sá sem kemur ólagi á heimilishag sinn, erfir vind, og afglapinn verður þjónn hins vitra.

30 Ávöxtur hins réttláta er lífstré, og hinn vitri hyllir að sér hjörtun.

31 Sjá, hinn réttláti fær endurgjald hér á jörðu, hvað þá hinn óguðlegi og syndarinn?

KAFLA 12

Sá sem elskar aga, elskar þekking, en sá sem hatar umvöndun, er heimskur.

2 Hinn góði hlýtur velþóknun af Drottni, en hrekkvísan mann fyrirdæmir hann.

3 Enginn maður nær fótfestu með óguðleika, en rót hinna réttlátu mun eigi bifast.

4 Væn kona er kóróna manns síns, en vond kona er sem rotnun í beinum hans.

5 Hugsanir réttlátra stefna að rétti, en ráðagjörðir óguðlegra að svikum.

6 Orð óguðlegra brugga banaráð, en munnur hreinskilinna frelsar þá.

7 Óguðlegir kollsteypast og eru eigi framar til, en hús réttlátra stendur.

8 Manninum verður hrósað eftir vitsmunum hans, en sá sem er rangsnúinn í hjarta, verður fyrirlitinn.

9 Betra er að láta lítið yfir sér og hafa þjón en að berast mikið á og hafa ekki ofan í sig.

10 Hinn réttláti er nærgætinn um þörf skepna sinna, en hjarta óguðlegra er hart.

11 Sá sem yrkir land sitt, mettast af brauði, en sá sem sækist eftir hégómlegum hlutum, er óvitur.

12 Hinn óguðlegi ágirnist feng hinna vondu, en rót réttlátra er varanleg.

13 Yfirsjón varanna er ill snara, en hinn réttláti bjargast úr nauðum.
14 Af ávexti munnsins mettast maðurinn gæðum, og það sem hendur hans hafa öðrum gjört, kemur aftur yfir hann.
15 Afglapanum finnst sinn vegur réttur, en vitur maður hlýðir á ráð.
16 Gremja afglapans kemur þegar í ljós, en kænn maður dylur smán sína.
17 Sá sem segir sannleikann hispurslaust, mælir fram það sem rétt er, en falsvotturinn svik.
18 Þvaður sumra manna er sem spjótsstungur, en tunga hinna vitru græðir.
19 Sannmálar varir munu ávallt standast, en lygin tunga aðeins stutta stund.
20 Yfir svikum búa þeir, er illt brugga, en gleði valda þeir, er ráða til friðar.
21 Réttlátum manni ber aldrei böl að hendi, en óhamingja hleðst á óguðlega.
22 Lygavarir eru Drottni andstyggð, en þeir sem sannleik iðka, eru yndi hans.
23 Kænn maður fer dult með þekking sína, en hjarta heimskingjanna fer hátt með flónsku sína.
24 Hönd hinna iðnu mun drottna, en hangandi höndin verður vinnuskyld.
25 Hugsýki beygir manninn, en vingjarnlegt orð gleður hann.
26 Hinum réttláta vegnar betur en öðrum, en vegur óguðlegra leiðir þá í villu.
27 Letinginn nær ekki villibráðinni, en iðnin er manninum dýrmætur auður.
28 Á vegi réttlætisins er líf, en glæpaleiðin liggur út í dauðann.

KAFLA 13

Vitur sonur hlýðir umvöndun föður síns, en spottarinn sinnir engum átölum.
2 Maðurinn nýtur góðs af ávexti munnsins, en svikarana þyrstir í ofbeldi.
3 Sá sem gætir munns síns, varðveitir líf sitt, en glötun er búin þeim, er ginið glennir.
4 Sál letingjans girnist og fær ekki, en sál hinna iðnu mettast ríkulega.
5 Réttlátur maður hatar fals, en hinn óguðlegi fremur skömm og svívirðu.
6 Réttlætið verndar grandvara breytni, en guðleysið steypir syndaranum.
7 Einn þykist ríkur, en á þó ekkert, annar læst vera fátækur, en á þó mikinn auð.
8 Auðæfi mannsins eru lausnargjald fyrir líf hans, en hinn fátæki hlýðir ekki á neinar ávítur.
9 Ljós réttlátra logar skært, en á lampa óguðlegra slokknar.
10 Með hroka vekja menn aðeins þrætur, en hjá ráðþægnum mönnum er viska.
11 Skjótfenginn auður minnkar, en sá sem safnar smátt og smátt, verður ríkur.
12 Langdregin eftirvænting gjörir hjartað sjúkt, en uppfyllt ósk er lífstré.
13 Sá sem fyrirlítur áminningarorð, býr sér glötun, en sá sem óttast boðorðið, hlýtur umbun.
14 Kenning hins vitra er lífslind til þess að forðast snöru dauðans.
15 Góðir vitsmunir veita hylli, en vegur svikaranna leiðir í glötun.
16 Kænn maður gjörir allt með skynsemd, en heimskinginn breiðir út vitleysu.
17 Óguðlegur sendiboði steypir í ógæfu, en trúr sendimaður er meinabót.
18 Fátækt og smán hlýtur sá, er lætur áminning sem vind um eyrun þjóta, en sá sem tekur umvöndun, verður heiðraður.
19 Uppfyllt ósk er sálunni sæt, en að forðast illt er heimskingjunum andstyggð.
20 Haf umgengni við vitra menn, þá verður þú vitur, en illa fer þeim, sem leggur lag sitt við

heimskingja.

21 Óhamingjan eltir syndarana, en gæfan nær hinum réttlátu.

22 Góður maður lætur eftir sig arf handa barnabörnunum, en eigur syndarans eru geymdar hinum réttláta.

23 Nýbrotið land fátæklinganna gefur mikla fæðu, en mörgum er burtu kippt fyrir ranglæti sitt.

24 Sá sem sparar vöndinn, hatar son sinn, en sá sem elskar hann, agar hann snemma.

25 Hinn réttláti etur nægju sína, en kviður óguðlegra líður skort.

KAFLA 14

Viska kvennanna reisir húsið, en fíflskan rífur það niður með höndum sínum.

2 Sá sem framgengur í hreinskilni sinni, óttast Drottin, en sá sem fer krókaleiðir, fyrirlítur hann.

3 Í munni afglapans er vöndur á hroka hans, en varir hinna vitru varðveita þá.

4 Þar sem engin naut eru, þar er jatan tóm, en fyrir kraft uxans fæst mikill ágóði.

5 Sannorður vottur lýgur ekki, en falsvottur fer með lygar.

6 Spottarinn leitar visku, en finnur ekki, en hyggnum manni er þekkingin auðfengin.

7 Gakk þú burt frá heimskum manni, og þú hefir ekki kynnst þekkingar-vörum.

8 Viska hins kæna er í því fólgin, að hann skilur veg sinn, en fíflska heimskingjanna er svik.

9 Afglaparnir gjöra gys að sektarfórnum, en meðal hreinskilinna er velþóknun.

10 Hjartað eitt þekkir kvöl sína, og jafnvel í gleði þess getur enginn annar blandað sér.

11 Hús óguðlegra mun eyðileggjast, en tjald hreinskilinna mun blómgast.

12 Margur vegurinn virðist greiðfær, en endar þó á helslóðum.

13 Jafnvel þótt hlegið sé, kennir hjartað til, og endir gleðinnar er tregi.

14 Rangsnúið hjarta mettast af vegum sínum svo og góður maður af verkum sínum.

15 Einfaldur maður trúir öllu, en kænn maður athugar fótmál sín.

16 Vitur maður óttast hið illa og forðast það, en heimskinginn er framhleypinn og ugglaus.

17 Uppstökkur maður fremur fíflsku, en hrekkvís maður verður hataður.

18 Einfeldningarnir erfa fíflsku, en vitrir menn krýnast þekkingu.

19 Hinir vondu verða að lúta hinum góðu, og hinir óguðlegu að standa við dyr réttlátra.

20 Fátæklingurinn verður hvimleiður jafnvel vini sínum, en ríkismanninn elska margir.

21 Sá sem fyrirlítur vin sinn, drýgir synd, en sæll er sá, sem miskunnar sig yfir hina voluðu.

22 Vissulega villast þeir, er ástunda illt, en ást og trúfesti ávinna þeir sér, er gott stunda.

23 Af öllu striti fæst ágóði, en munnfleiprið eitt leiðir aðeins til skorts.

24 Vitrum mönnum er auður þeirra kóróna, en fíflska heimskingjanna er og verður fíflska.

25 Sannorður vottur frelsar líf, en sá sem fer með lygar, er svikari.

26 Í ótta Drottins er öruggt traust, og synir slíks manns munu athvarf eiga.

27 Ótti Drottins er lífslind til þess að forðast snörur dauðans.

28 Fólksmergðin er prýði konungsins, en mannaskorturinn steypir höfðingjanum.

29 Sá sem er seinn til reiði, er ríkur að skynsemd, en hinn bráðlyndi sýnir mikla fíflsku.

30 Rósamt hjarta er líf líkamans, en ástríða er eitur í beinum.

31 Sá sem kúgar snauðan mann, óvirðir þann er skóp hann, en sá heiðrar hann, er

miskunnar sig yfir fátækan.

32 Hinn óguðlegi fellur á illsku sinni, en hinum réttláta er ráðvendnin athvarf.

33 Í hjarta hyggins manns heldur viskan kyrru fyrir, en á meðal heimskingja gerir hún vart við sig.

34 Réttlætið hefur upp lýðinn, en syndin er þjóðanna skömm.

35 Vitur þjónn hlýtur hylli konungsins, en sá hefir reiði hans, sem skammarlega breytir.

KAFLA 15

Mjúklegt andsvar stöðvar bræði, en meiðandi orð vekur reiði.

2 Af tungu hinna vitru drýpur þekking, en munnur heimskingjanna eys úr sér vitleysu.

3 Augu Drottins eru alls staðar, vakandi yfir vondum og góðum.

4 Hógværð tungunnar er lífstré, en fals hennar veldur hugarkvöl.

5 Afglapinn smáir aga föður síns, en sá sem tekur umvöndun, verður hygginn.

6 Í húsi hins réttláta er mikill auður, en glundroði er í gróðafé hins óguðlega.

7 Varir hinna vitru dreifa út þekkingu, en hjarta heimskingjanna er rangsnúið.

8 Fórn óguðlegra er Drottni andstyggð, en bæn hreinskilinna er honum þóknanleg.

9 Vegur hins óguðlega er Drottni andstyggilegur, en þann sem stundar réttlæti, elskar hann.

10 Slæm hirting bíður þess, sem yfirgefur rétta leið, sá sem hatar umvöndun, hlýtur að deyja.

11 Dánarheimur og undirdjúpin eru opin fyrir Drottni, hversu miklu fremur hjörtu mannanna barna!

12 Spottaranum er ekki vel við, að vandað sé um við hann, til viturra manna fer hann ekki.

13 Glatt hjarta gjörir andlitið hýrlegt, en sé hryggð í hjarta, er hugurinn dapur.

14 Hjarta hins vitra leitar að þekking, en munnur heimskingjanna gæðir sér á fíflsku.

15 Hinn volaði sér aldrei glaðan dag, en sá sem vel liggur á, er sífellt í veislu.

16 Betra er lítið í ótta Drottins en mikill fjársjóður með áhyggjum.

17 Betri er einn skammtur kálmetis með kærleika en alinn uxi með hatri.

18 Bráðlyndur maður vekur deilur, en sá sem seinn er til reiði, stillir þrætu.

19 Vegur letingjans er eins og þyrnigerði, en gata hreinskilinna er brautarvegur.

20 Vitur sonur gleður föður sinn, en heimskur maður fyrirlítur móður sína.

21 Óvitrum manni er fíflskan gleði, en skynsamur maður gengur beint áfram.

22 Áformin verða að engu, þar sem engin er ráðagerðin, en ef margir leggja á ráðin, fá þau framgang.

23 Gleði hlýtur maðurinn af svari munns síns, og hversu fagurt er orð í tíma talað!

24 Lífsins vegur liggur upp á við fyrir hinn hyggna, til þess að hann lendi ekki niður í Helju.

25 Drottinn rífur niður hús dramblátra, en setur föst landamerki ekkjunnar.

26 Ill áform eru Drottni andstyggð, en hrein eru vingjarnleg orð.

27 Sá kemur ólagi á heimilishag sinn, sem fíkinn er í rangfenginn gróða, en sá sem hatar mútugjafir, mun lifa.

28 Hjarta hins réttláta íhugar, hverju svara skuli, en munnur óguðlegra eys úr sér illsku.

29 Drottinn er fjarlægur óguðlegum, en bæn réttlátra heyrir hann.

30 Vingjarnlegt augnaráð gleður hjartað, góðar fréttir feita beinin.

31 Eyra sem hlýðir á holla umvöndun, mun búa meðal hinna vitru.
32 Sá sem aga hafnar, fyrirlítur sjálfan sig, en sá sem hlýðir á umvöndun, aflar sér hygginda.
33 Ótti Drottins er ögun til visku, og auðmýkt er undanfari virðingar.

KAFLA 16

Fyrirætlanir hjartans eru á mannsins valdi, en svar tungunnar kemur frá Drottni.
2 Manninum þykja allir sínir vegir hreinir, en Drottinn prófar hugarþelið.
3 Fel þú Drottni verk þín, þá mun áformum þínum framgengt verða.
4 Allt hefir Drottinn skapað til síns ákveðna marks, svo og guðleysingjann til óheilladagsins.
5 Sérhver hrokafullur maður er Drottni andstyggð, hér er höndin upp á það: hann sleppur ekki óhegndur!
6 Með elsku og trúfesti er friðþægt fyrir misgjörð, og fyrir ótta Drottins forðast menn hið illa.
7 Þegar Drottinn hefir þóknun á breytni einhvers manns, þá sættir hann og óvini hans við hann.
8 Betra er lítið með réttu en miklar tekjur með röngu.
9 Hjarta mannsins upphugsar veg hans, en Drottinn stýrir gangi hans.
10 Goðsvar er á vörum konungsins, í dómi mun munni hans ekki skeika.
11 Rétt vog og reisla koma frá Drottni, lóðin á vogarskálunum eru hans verk.
12 Að fremja ranglæti er konungum andstyggð, því að hásætið staðfestist fyrir réttlæti.
13 Réttlátar varir eru yndi konunga, og þeir elska þann, er talar hreinskilni.
14 Konungsreiði er sem sendiboði dauðans, en vitur maður sefar hana.
15 Í mildilegu augnaráði konungs er líf, og hylli hans er sem vorregns-ský.
16 Hversu miklu betra er að afla sér visku en gulls og ákjósanlegra að afla sér hygginda en silfurs.
17 Braut hreinskilinna er að forðast illt, að varðveita sálu sína er að gæta breytni sinnar.
18 Drambsemi er undanfari tortímingar, og oflæti veit á fall.
19 Betra er að vera lítillátur með auðmjúkum en að skipta herfangi með dramblátum.
20 Sá sem gefur gætur að orðinu, hreppir hamingju, og sæll er sá, sem treystir Drottni.
21 Sá sem er vitur í hjarta, verður hygginn kallaður, og sætleiki varanna eykur fræðslu.
22 Lífslind er hyggnin þeim, sem hana á, en ögun afglapanna er þeirra eigin flónska.
23 Hjarta spekingsins gjörir munn hans hygginn og eykur fræðsluna á vörum hans.
24 Vingjarnleg orð eru hunangsseimur, sæt fyrir sálina, lækning fyrir beinin.
25 Margur vegurinn virðist greiðfær, en endar þó á helslóðum.
26 Hungur erfiðismannsins erfiðar með honum, því að munnur hans rekur á eftir honum.
27 Varmennið grefur óheillagröf, og á vörum hans er sem brennandi eldur.
28 Vélráður maður kveikir illdeilur, og rógberinn veldur vinaskilnaði.
29 Ofbeldismaðurinn ginnir náunga sinn og leiðir hann á vondan veg.
30 Sá sem lokar augunum, upphugsar vélræði, sá sem kreistir saman varirnar, er albúinn til ills.
31 Gráar hærur eru heiðurskóróna, á vegi réttlætis öðlast menn hana.

32 Sá sem seinn er til reiði, er betri en kappi, og sá sem stjórnar geði sínu, er meiri en sá sem vinnur borgir.

33 Í skikkjufellingum eru teningarnir hristir, en Drottinn ræður, hvað upp kemur.

KAFLA 17

Betri er þurr brauðbiti með ró en fullt hús af fórnarkjöti með deilum.

2 Hygginn þræll verður drottnari yfir spilltum syni, og hann tekur erfðahlut með bræðrunum.

3 Deiglan er fyrir silfrið og bræðsluofninn fyrir gullið, en Drottinn prófar hjörtun.

4 Illmennið gefur gaum að flárræðis-vörum, lygin hlýðir á glæpa-tungu.

5 Sá sem gjörir gys að fátækum, óvirðir þann er skóp hann, og sá sem gleðst yfir ógæfu, sleppur ekki óhegndur.

6 Barnabörnin eru kóróna öldunganna, og feðurnir eru heiður barnanna.

7 Ekki hæfa heimskum manni stóryrði, hve miklu síður göfgum manni lygavarir.

8 Mútan er gimsteinn í augum þess er hana fær, hvert sem maður snýr sér með hana, kemur hann sínu fram.

9 Sá sem breiðir yfir bresti, eflir kærleika, en sá sem ýfir upp sök, veldur vinaskilnaði.

10 Ávítur fá meira á hygginn mann en hundrað högg á heimskingja.

11 Uppreisnarmaðurinn hyggur á illt eitt, en grimmur sendiboði mun sendur verða móti honum.

12 Betra er fyrir mann að mæta birnu, sem rænd er húnum sínum, heldur en heimskingja í flónsku hans.

13 Sá sem launar gott með illu, frá hans húsi víkur ógæfan eigi.

14 Þegar deila byrjar, er sem tekin sé úr stífla, lát því af þrætunni, áður en rifrildi hefst.

15 Sá sem sekan sýknar, og sá sem saklausan sakfellir, þeir eru báðir Drottni andstyggð.

16 Hvað stoða peningar í hendi heimskingjans til þess að kaupa speki, þar sem vitið er ekkert?

17 Vinur elskar ætíð og í nauðum er hann sem bróðir.

18 Óvitur maður er sá, er til handsala gengur, sá sem gengur í ábyrgð fyrir náunga sinn.

19 Sá elskar yfirsjón, sem þrætu elskar, sá sem háar gjörir dyr sínar, sækist eftir hruni.

20 Rangsnúið hjarta öðlast enga gæfu, og sá sem hefir fláráða tungu, hrapar í ógæfu.

21 Sá sem getur af sér heimskingja, honum verður það til mæðu, og faðir glópsins fagnar ekki.

22 Glatt hjarta veitir góða heilsubót, en dapurt geð skrælir beinin.

23 Hinn óguðlegi þiggur mútur á laun til þess að beygja leiðir réttvísinnar.

24 Hygginn maður hefir viskuna fyrir framan sig, en augu heimskingjans eru úti á heimsenda.

25 Heimskur sonur er föður sínum til sorgar og þeirri til angurs, er ól hann.

26 Það eitt að sekta saklausan er ekki gott, en að berja tignarmenni tekur þó út yfir.

27 Fámálugur maður er hygginn, og geðrór maður er skynsamur.

28 Afglapinn getur jafnvel álitist vitur, ef hann þegir, hygginn, ef hann lokar vörunum.

KAFLA 18

Sérlyndur maður fer að sínum munum, hann illskast við öllu, sem hyggilegt er.
2 Heimskinginn hefir engar mætur á hyggindum, heldur á því að gjöra kunnar hugsanir sínar.
3 Þar sem hinn óguðlegi kemur, þar kemur og fyrirlitning, og með smáninni kemur skömm.
4 Djúp vötn eru orð af manns munni, lind viskunnar er sem rennandi lækur.
5 Það er ekki rétt að draga taum hins óguðlega, að halla rétti hins saklausa í dómi.
6 Varir heimskingjans valda deilum, og munnur hans kallar á högg.
7 Munnur heimskingjans verður honum að tjóni, og varir hans eru snara fyrir líf hans.
8 Orð rógberans eru eins og sælgæti, og þau læsa sig inn í innstu fylgsni hjartans.
9 Sá sem tómlátur er í verki sínu, er skilgetinn bróðir eyðsluseggsins.
10 Nafn Drottins er sterkur turn, þangað hleypur hinn réttláti og er þar óhultur.
11 Auður ríks manns er honum öflugt vígi og ókleifur múrveggur í sjálfs hans ímyndun.
12 Ofmetnaður hjartans er undanfari falls, en auðmýkt er undanfari virðingar.
13 Svari einhver áður en hann heyrir, þá er honum það flónska og skömm.
14 Hugrekki mannsins heldur honum uppi í sjúkdómi hans, en dapurt geð, hver fær borið það?
15 Hjarta hins hyggna aflar sér þekkingar, og eyra hinna vitru leitar þekkingar.
16 Gjöf sem maður gefur, rýmir til fyrir honum og leiðir hann fram fyrir stórmenni.
17 Hinn fyrri sýnist hafa á réttu að standa í þrætumáli sínu, en síðan kemur mótpartur hans og rannsakar röksemdir hans.
18 Hlutkestið gjörir enda á deilum og sker úr milli sterkra.
19 Erfiðara er að ávinna svikinn bróður en að vinna rammbyggða borg, og deilur slíkra manna eru sem slagbrandar fyrir hallardyrum.
20 Kviður mannsins mettast af ávexti munns hans, af gróðri varanna mettast hann.
21 Dauði og líf eru á tungunnar valdi, og sá sem hefir taum á henni, mun eta ávöxt hennar.
22 Sá sem eignast konu, eignast gersemi, og hlýtur náðargjöf af Drottni.
23 Hinn fátæki mælir bljúgum bænarorðum, en hinn ríki svarar með hörku.
24 Að vera allra vinur er til tjóns, en til er ástvinur, sem er tryggari en bróðir.

KAFLA 19

Betri er fátækur maður, sem framgengur í ráðvendni sinni, heldur en lævís lygari og heimskur að auki.
2 Kapp er best með forsjá, og sá sem hraðar sér, misstígur sig.
3 Flónska mannsins steypir fyrirtækjum hans, en hjarta hans illskast við Drottin.
4 Auður fjölgar vinum, en fátækur maður verður vinum horfinn.
5 Falsvottur sleppur ekki óhegndur, og sá sem fer með lygar, kemst ekki undan.
6 Margir reyna að koma sér í mjúkinn hjá tignarmanninum, og allir eru vinir þess, sem gjafir gefur.
7 Allir bræður hins snauða hata hann, hversu miklu fremur firrast þá vinir hans hann.
8 Sá sem aflar sér hygginda, elskar líf sitt, sá sem varðveitir skynsemi, mun gæfu hljóta.
9 Falsvottur sleppur ekki óhegndur, og sá sem fer með lygar, tortímist.
10 Sællífi hæfir eigi heimskum manni, hvað þá þræli að drottna yfir höfðingjum.

11 Hyggni mannsins gjörir hann seinan til reiði, og það er honum til frægðar að ganga fram
hjá mótgjörðum.
12 Konungsreiði er eins og ljónsöskur, en hylli hans sem dögg á grasi.
13 Heimskur sonur er föður sínum sönn óhamingja, og konuþras er sífelldur þakleki.
14 Hús og auður er arfur frá feðrunum, en skynsöm kona er gjöf frá Drottni.
15 Letin svæfir þungum svefni, og iðjulaus maður mun hungur þola.
16 Sá sem varðveitir boðorðið, varðveitir líf sitt, en sá deyr, sem ekki hefir gát á vegum
sínum.
17 Sá lánar Drottni, er líknar fátækum, og hann mun launa honum góðverk hans.
18 Aga þú son þinn, því að enn er von, en farðu eigi svo langt, að þú deyðir hann.
19 Sá sem illa reiðist, verður að greiða sekt, því að ætlir þú að bjarga, gjörir þú illt verra.
20 Hlýð þú ráðum og tak umvöndun, til þess að þú verðir vitur eftirleiðis.
21 Mörg eru áformin í mannshjartanu, en ráðsályktun Drottins stendur.
22 Unun mannsins er kærleiksverk hans, og betri er fátækur maður en lygari.
23 Ótti Drottins leiðir til lífs, þá hvílist maðurinn mettur, verður ekki fyrir neinni ógæfu.
24 Latur maður dýfir hendinni ofan í skálina, en ekki nennir hann að bera hana aftur upp
að munninum.
25 Sláir þú spottarann, verður hinn einfaldi hygginn, og sé vandað um við skynsaman
mann, lærir hann hyggindi.
26 Sá sem misþyrmir föður sínum og rekur burt móður sína, slíkur sonur fremur smán og
svívirðing.
27 Hættu, son minn, að hlýða á umvöndun, ef það er til þess eins, að þú brjótir á móti
skynsamlegum orðum.
28 Samviskulaus vottur gjörir gys að réttinum, og munnur óguðlegra gleypir rangindi.
29 Refsidómar eru búnir spotturunum og högg baki heimskingjanna.

KAFLA 20

Vínið er spottari, sterkur drykkur glaumsamur, og hver sá, er drukkinn reikar, er óvitur.
2 Konungsreiði er eins og ljónsöskur, sá sem egnir hann á móti sér, fyrirgjörir lífi sínu.
3 Það er manni sómi að halda sér frá þrætu, en hver afglapinn ygglir sig.
4 Letinginn plægir ekki á haustin, fyrir því leitar hann um uppskerutímann og grípur í tómt.
5 Ráðin í hjarta mannsins eru sem djúp vötn, og hygginn maður eys þar af.
6 Margir menn eru kallaðir kærleiksríkir, en tryggan vin, hver finnur hann?
7 Réttlátur maður gengur fram í ráðvendni sinni, sæl eru því börn hans eftir hann.
8 Þegar konungur situr á dómstóli, þá skilur hann allt illt úr með augnaráði sínu.
9 Hver getur sagt: "Ég hefi haldið hjarta mínu hreinu, ég er hreinn af synd?"
10 Tvenns konar vog og tvenns konar mál, það er hvort tveggja Drottni andstyggð.
11 Sveinninn þekkist þegar á verkum sínum, hvort athafnir hans eru hreinar og einlægar.
12 Eyrað sem heyrir, og augað sem sér, hvort tveggja hefir Drottinn skapað.
13 Elskaðu ekki svefninn, svo að þú verðir ekki fátækur, opnaðu augun, þá muntu mettast
af brauði.
14 "Slæmt! Slæmt!" segir kaupandinn, en þegar hann gengur burt, hælist hann um.
15 Til er gull og gnægð af perlum, en hið dýrmætasta þing eru vitrar varir.

16 Tak þú skikkjuna af þeim manni, sem hefir gengið í ábyrgð fyrir ókunnugan, tak veð af
þeim manni, sem hefir gengið í ábyrgð fyrir útlendinga.
17 Sætt er svikabrauðið, en eftir á fyllist munnurinn möl.
18 Vel ráðin áform fá framgang, haf því holl ráð, er þú heyr stríð.
19 Sá sem ljóstar upp leyndarmálum, gengur um sem rógberi, haf því engin mök við
málugan mann.
20 Sá sem formælir föður og móður, á hans lampa slokknar í niðamyrkri.
21 Arfur, sem í upphafi var skjótfenginn, blessast eigi að lokum.
22 Seg þú ekki: "Ég vil endurgjalda illt!" Bíð þú Drottins, og hann mun hjálpa þér.
23 Tvenns konar vog er Drottni andstyggð, og svikavog er ekki góð.
24 Spor mannsins eru ákveðin af Drottni, en maðurinn - hvernig fær hann skynjað veg
sinn?
25 Það er manninum snara að hrópa í fljótfærni: "Helgað!" og hyggja fyrst að, þegar heitin
eru gjörð.
26 Vitur konungur skilur úr hina óguðlegu og lætur síðan hjólið yfir þá ganga.
27 Andi mannsins er lampi frá Drottni, sem rannsakar hvern afkima hjartans.
28 Kærleiki og trúfesti varðveita konunginn, og hann styður hásæti sitt með kærleika.
29 Krafturinn er ágæti ungra manna, en hærurnar prýði öldunganna.
30 Blóðugar skrámur hreinsa illmennið og högg, sem duglega svíða.

KAFLA 21

Hjarta konungsins er eins og vatnslækir í hendi Drottins, hann beygir það til hvers, er
honum þóknast.
2 Manninum þykja allir sínir vegir réttir, en Drottinn vegur hjörtun.
3 Að iðka réttlæti og rétt er Drottni þóknanlegra en sláturfórn.
4 Drembileg augu og hrokafullt hjarta eru lampi óguðlegra, - allt er það synd.
5 Fyrirætlanir iðjumannsins reynast fésamar vel, en öll flasfærni lendir í fjárskorti.
6 Fjársjóðir, sem aflað er með lygatungu, eru sem þjótandi vindblær, snörur dauðans.
7 Ofríki hinna óguðlegu dregur þá á eftir sér, því að þeir færast undan að gjöra það, sem
rétt er.
8 Boginn er vegur þess manns, sem synd er hlaðinn, en verk hins hreina eru ráðvandleg.
9 Betri er vist í horni á húsþaki en sambúð við þrasgjarna konu.
10 Sál hins óguðlega girnist illt, náungi hans finnur enga miskunn hjá honum.
11 Sé spottaranum refsað, verður hinn einfaldi hygginn, og sé vitur maður fræddur, lærir
hann hyggindi.
12 Gætur gefur réttlátur að húsi hins óguðlega, steypir óguðlegum í ógæfu.
13 Sá sem byrgir eyrun fyrir kveini hins fátæka, hann mun sjálfur kalla og eigi fá
bænheyrslu.
14 Gjöf á laun sefar reiði og múta í barmi ákafa heift.
15 Réttlátum manni er gleði að gjöra það, sem rétt er, en illgjörðamönnum er það skelfing.
16 Sá maður, sem villist af vegi skynseminnar, mun brátt hvílast í söfnuði framliðinna.
17 Öreigi verður sá, er sólginn er í skemmtanir, sá sem sólginn er í vín og olíu, verður ekki
ríkur.

18 Hinn óguðlegi er lausnargjald fyrir hinn réttláta, og svikarinn kemur í stað hinna hreinskilnu.
19 Betra er að búa í eyðimerkur-landi en með þrasgjarnri og geðillri konu.
20 Dýrmætur fjársjóður og olía er í heimkynnum hins vitra, en heimskur maður sólundar því.
21 Sá sem ástundar réttlæti og kærleika, hann öðlast líf, réttlæti og heiður.
22 Vitur maður vinnur borg kappanna og rífur niður vígið, sem hún treysti á.
23 Sá sem varðveitir munn sinn og tungu, hann varðveitir sálu sína frá nauðum.
24 Sá sem er hrokafullur, dramblátur, hann heitir spottari, sá sem gjörir allt af taumlausum hroka.
25 Óskir letingjans drepa hann, því að hendur hans vilja ekki vinna.
26 Ávallt er letinginn að óska sér, en hinn réttláti gefur og er ekki naumur.
27 Sláturfórn óguðlegra er Drottni andstyggð, hvað þá, sé hún framborin fyrir óhæfuverk.
28 Falsvottur mun tortímast, en maður, sem heyrt hefir, má ávallt tala.
29 Óguðlegur maður setur upp öruggan svip, en hinn hreinskilni gjörir veg sinn öruggan.
30 Engin viska er til og engin hyggni, né heldur ráð gegn Drottni.
31 Hesturinn er hafður viðbúinn til orustudagsins, en sigurinn er í hendi Drottins.

KAFLA 22

Gott mannorð er dýrmætara en mikill auður, vinsæld er betri en silfur og gull.
2 Ríkur og fátækur hittast, Drottinn skóp þá alla saman.
3 Vitur maður sér ógæfuna og felur sig, en einfeldningarnir halda áfram og fá að kenna á því.
4 Laun auðmýktar, ótta Drottins, eru auður, heiður og líf.
5 Þyrnar, snörur, eru á vegi hins undirförula, sá sem varðveitir líf sitt, kemur ekki nærri þeim.
6 Fræð þú sveininn um veginn, sem hann á að halda, og á gamals aldri mun hann ekki af honum víkja.
7 Ríkur maður drottnar yfir fátækum, og lánþeginn verður þræll lánsalans.
8 Sá sem ranglæti sáir, uppsker óhamingju, og sproti heiftar hans verður að engu.
9 Sá sem er góðgjarn, verður blessaður, því að hann gefur hinum fátæka af brauði sínu.
10 Rek þú spottarann burt, þá fer deilan burt, og þá linnir þrætu og smán.
11 Drottinn elskar hjartahreinan, konungurinn er vinur þess, sem hefir yndisþokka á vörum sér.
12 Augu Drottins varðveita þekkinguna, en orðum svikarans kollvarpar hann.
13 Letinginn segir: "Ljón er úti fyrir, ég kynni að verða drepinn úti á götunni."
14 Djúp gröf er munnur léttúðarkvenna, sá sem verður fyrir reiði Drottins, fellur í hana.
15 Ef fíflska situr föst í hjarta sveinsins, þá mun vöndur agans koma henni burt þaðan.
16 Að kúga fátækan eykur efni hans, að gefa ríkum manni verður til þess eins að gjöra hann snauðan.
17 Hneig eyra þitt og heyr orð hinna vitru, og snú athygli þinni að kenning minni,
18 því að það er fagurt, ef þú geymir þau í brjósti þér, ef þau eru öll til taks á vörum þínum.
19 Til þess að traust þitt sé á Drottni, fræði ég þig í dag, já þig.

20 Vissulega skrifa ég kjarnyrði handa þér, með heilræðum og fræðslu,
21 til þess að ég kunngjöri þér sannleika, áreiðanleg orð, svo að þú flytjir þeim áreiðanleg orð, er senda þig.
22 Ræn eigi hinn lítilmótlega, af því að hann er lítilmótlegur, og knosa eigi hinn volaða í borgarhliðinu,
23 því að Drottinn mun flytja mál þeirra og ræna þá lífinu, er þá ræna.
24 Legg eigi lag þitt við reiðigjarnan mann og haf eigi umgengni við fauta,
25 til þess að þú venjist eigi á háttsemi hans og sækir snöru fyrir líf þitt.
26 Ver þú ekki meðal þeirra, er ganga til handsala, meðal þeirra, er ganga í ábyrgð fyrir skuldum,
27 því þegar þú ekkert hefir að borga með, viltu þá láta taka sængina undan þér?
28 Fær þú eigi úr stað hin fornu landamerki, þau er feður þínir hafa sett.
29 Sjáir þú mann vel færan í verki sínu, hann getur boðið konungum þjónustu sína, eigi mun hann bjóða sig ótignum mönnum.

KAFLA 23

Þegar þú situr til borðs með valdsherra, þá gæt þess vel, hvern þú hefir fyrir framan þig,
2 og set þér hníf á barka, ef þú ert matmaður.
3 Lát þig ekki langa í kræsingar hans, því að þær eru svikul fæða.
4 Streist þú ekki við að verða ríkur, hættu að verja viti þínu til þess.
5 Hvort skulu augu þín hvarfla til auðsins, sem er svo stopull? Því að sannlega gjörir hann sér vængi eins og örn, sem flýgur til himins.
6 Et eigi brauð hjá nískum manni og lát þig ekki langa í kræsingar hans,
7 því að hann er eins og maður, sem reiknar með sjálfum sér. "Et og drekk!" segir hann við þig, en hjarta hans er eigi með þér.
8 Bitanum, sem þú hefir etið, verður þú að æla upp aftur, og blíðmælum þínum hefir þú á glæ kastað.
9 Tala þú eigi fyrir eyrum heimskingjans, því að hann fyrirlítur hyggindi ræðu þinnar.
10 Fær þú eigi úr stað landamerki ekkjunnar og gakk þú eigi inn á akra munaðarleysingjanna,
11 því að lausnari þeirra er sterkur - hann mun flytja mál þeirra gegn þér.
12 Snú þú hjarta þínu að umvöndun og eyrum þínum að vísdómsorðum.
13 Spara eigi aga við sveininn, því ekki deyr hann, þótt þú sláir hann með vendinum.
14 Þú slær hann að sönnu með vendinum, en þú frelsar líf hans frá Helju.
15 Son minn, þegar hjarta þitt verður viturt, þá gleðst ég líka í hjarta mínu,
16 og nýru mín fagna, er varir þínar mæla það sem rétt er.
17 Lát eigi hjarta þitt öfunda syndara, heldur ástunda guðsótta á degi hverjum,
18 því að vissulega er enn framtíð fyrir hendi, og von þín mun eigi að engu verða.
19 Heyr þú, son minn, og ver vitur og stýr hjarta þínu rétta leið.
20 Ver þú ekki með drykkjurútum, með þeim, sem hvoma í sig kjöt,
21 því að drykkjurútar og mathákar verða snauðir, og svefnmók klæðir í tötra.
22 Hlýð þú föður þínum, sem hefir getið þig, og fyrirlít ekki móður þína, þótt hún sé orðin gömul.

23 Kaup þú sannleika, og sel hann ekki, visku, aga og hyggindi.
24 Faðir réttláts manns fagnar, og sá sem gat vitran son, gleðst af honum.
25 Gleðjist faðir þinn og móðir þín og fagni hún, sem fæddi þig.
26 Son minn, gef mér hjarta þitt, og lát vegu mína vera þér geðfellda.
27 Því að skækja er djúp gröf og léttúðardrós þröngur pyttur.
28 Já, hún liggur í leyni eins og ræningi og fjölgar hinum ótrúu meðal mannanna.
29 Hver æjar? hver veinar? hver á í deilum? hver kvartar? hver fær sár að þarflausu? hver rauð augu?
30 Þeir sem sitja við vín fram á nætur, þeir sem koma saman til að bergja á krydduðum drykkjum.
31 Horf þú ekki á vínið, hve rautt það er, hversu það glóir í bikarnum og rennur ljúflega niður.
32 Að síðustu bítur það sem höggormur og spýtir eitri sem naðra.
33 Augu þín munu sjá kynlega hluti, og hjarta þitt mun mæla flæræði.
34 Og þú munt vera eins og sá, sem liggur úti í miðju hafi, já, eins og sá, er liggur efst uppi á siglutré.
35 "Þeir hafa slegið mig, ég kenndi ekkert til, þeir hafa barið mig, ég varð þess ekki var. Hvenær mun ég vakna? Ég vil meira vín!"

KAFLA 24

Öfunda ekki vonda menn og lát þig ekki langa til að vera með þeim,
2 því að hjarta þeirra býr yfir ofríkisverkum, og varir þeirra mæla ógæfu.
3 Fyrir speki verður hús reist, og fyrir hyggni verður það staðfast,
4 fyrir þekking fyllast forðabúrin alls konar dýrum og yndislegum fjármunum.
5 Vitur maður er betri en sterkur og fróður maður betri en aflmikill,
6 því að holl ráð skalt þú hafa, er þú heyr stríð, og þar sem margir ráðgjafar eru, fer allt vel.
7 Viskan er afglapanum ofviða, í borgarhliðinu lýkur hann ekki upp munni sínum.
8 Þann sem leggur stund á að gjöra illt, kalla menn varmenni.
9 Syndin er fíflslegt fyrirtæki, og spottarinn er mönnum andstyggð.
10 Látir þú hugfallast á neyðarinnar degi, þá er máttur þinn lítill.
11 Frelsaðu þá, sem leiddir eru fram til lífláts, og þyrm þeim, sem ganga skjögrandi að höggstokknum.
12 Segir þú: "Vér vissum það eigi," - sá sem vegur hjörtun, hann verður sannarlega var við það, og sá sem vakir yfir sálu þinni, hann veit það og mun gjalda manninum eftir verkum hans.
13 Et þú hunang, son minn, því að það er gott, og hunangsseimur er gómi þínum sætur.
14 Nem á sama hátt speki fyrir sálu þína, finnir þú hana, er framtíð fyrir hendi, og von þín mun eigi að engu verða.
15 Sit eigi, þú hinn óguðlegi, um bústað hins réttláta og eyðilegg ekki heimkynni hans,
16 því að sjö sinnum fellur hinn réttláti og stendur aftur upp, en óguðlegir steypast í ógæfu.
17 Gleð þig eigi yfir falli óvinar þíns, og hjarta þitt fagni eigi yfir því að hann steypist,
18 svo að Drottinn sjái það ekki og honum mislíki, og hann snúi reiði sinni frá honum til þín.

19 Reiðst ekki vegna illgjörðamanna, öfunda eigi óguðlega,
20 því að vondur maður á enga framtíð fyrir höndum, á lampa óguðlegra slokknar.
21 Son minn, óttastu Drottin og konunginn, samlaga þig ekki óróaseggjum,
22 því að ógæfa þeirra ríður að þegar minnst varir, og ófarir beggja - hver veit um þær?
23 Þessir orðskviðir eru líka eftir spekinga. Hlutdrægni í dómi er ljót.
24 Þeim sem segir við hinn seka: "Þú hefir rétt fyrir þér!" honum formæla menn, honum bölvar fólk.
25 En þeim sem hegna eins og ber, mun vel vegna, yfir þá kemur ríkuleg blessun.
26 Sá kyssir á varirnar, sem veitir rétt svör.
27 Annastu verk þitt utan húss og ljúk því á akrinum, síðan getur þú byggt hús þitt.
28 Vertu eigi vottur gegn náunga þínum að ástæðulausu, eða mundir þú vilja svíkja með vörum þínum?
29 Seg þú ekki: "Eins og hann gjörði mér, eins ætla ég honum að gjöra, ég ætla að endurgjalda manninum eftir verkum hans!"
30 Mér varð gengið fram hjá akri letingja nokkurs og fram hjá víngarði óviturs manns.
31 Og sjá, hann var allur vaxinn klungrum, hann var alþakinn netlum, og steingarðurinn umhverfis hann var hruninn.
32 En ég varð þess var, veitti því athygli, sá það og lét mér það að kenningu verða:
33 Sofa ögn enn, blunda ögn enn, leggja saman hendurnar ögn enn til að hvílast,
34 þá kemur fátæktin yfir þig eins og ræningi og skorturinn eins og vopnaður maður.

KAFLA 25

Þetta eru líka orðskviðir Salómons, er menn Hiskía Júdakonungs hafa safnað.
2 Guði er það heiður að dylja mál, en konungum heiður að rannsaka mál.
3 Eins og hæð himins og dýpt jarðar, svo eru konungahjörtun órannsakanleg.
4 Sé sorinn tekinn úr silfrinu, þá fær smiðurinn ker úr því.
5 Séu hinir óguðlegu teknir burt frá augliti konungsins, þá mun hásæti hans staðfestast fyrir réttlæti.
6 Stær þig eigi frammi fyrir konunginum og ryðst eigi í rúm stórmenna,
7 því að betra er að menn segi við þig: "Fær þig hingað upp!" heldur en að menn gjöri þér læging frammi fyrir tignarmanni. Hvað sem augu þín kunna að hafa séð,
8 þá ver eigi skjótur til málsóknar, því að hvað ætlar þú síðan að gjöra, þá er náungi þinn gjörir þér sneypu?
9 Rek þú mál þitt gegn náunga þínum, en ljósta eigi upp leyndarmáli annars manns,
10 til þess að sá sem heyrir það, smáni þig ekki og þú losnir aldrei við illan orðróm.
11 Gullepli í skrautlegum silfurskálum - svo eru orð í tíma töluð.
12 Eins og gullhringur og skartgripur af skíru gulli, svo er vitur áminnandi heyranda eyra.
13 Eins og snjósvali um uppskerutímann, svo er áreiðanlegur sendimaður þeim er sendir hann, því að hann hressir sál húsbónda síns.
14 Ský og vindur, og þó engin rigning - svo er sá, sem hrósar sér af gjafmildi, en gefur þó ekkert.
15 Með þolinmæði verður höfðingja talið hughvarf, og mjúk tunga mylur bein.
16 Finnir þú hunang, þá et sem þér nægir, svo að þú verðir ekki ofsaddur af því og ælir því

upp aftur.

17 Stíg sjaldan fæti þínum í hús náunga þíns, svo að hann verði ekki leiður á þér og hati þig.

18 Hamar og sverð og hvöss ör - svo er maður, sem ber falsvitni gegn náunga sínum.

19 Molnandi tönn og hrasandi fótur - svo er traust á svikara á neyðarinnar degi.

20 Að fara úr fötum í kalsaveðri - að hella ediki út í saltpétur - eins er að syngja skapvondum ljóð.

21 Ef óvin þinn hungrar, þá gef honum að eta, og ef hann þyrstir, þá gef honum að drekka,

22 því að þú safnar glóðum elds yfir höfuð honum, og Drottinn mun endurgjalda þér það.

23 Norðanvindurinn leiðir fram regn og launskraf reiðileg andlit.

24 Betri er vist í horni á húsþaki en sambúð við þrasgjarna konu.

25 Eins og kalt vatn er dauðþyrstum manni, svo er góð fregn af fjarlægu landi.

26 Eins og grugguð lind og skemmdur brunnur, svo er réttlátur maður, sem titrar frammi fyrir óguðlegum manni.

27 Það er ekki gott að eta of mikið hunang, ver því spar á hólið.

28 Eins og borg, sem múrarnir hafa verið brotnir utan af, eins er sá maður, sem eigi hefir stjórn á skapsmunum sínum.

KAFLA 26

Eins og snjór um sumar og eins og regn um uppskeru, eins illa á sæmd við heimskan mann.

2 Eins og spörfugl flögrar, eins og svala flýgur, eins er um óverðskuldaða formæling - hún verður eigi að áhrínsorðum.

3 Svipan hæfir hestinum og taumurinn asnanum - en vöndurinn baki heimskingjanna.

4 Svara þú ekki heimskingjanum eftir fíflsku hans, svo að þú verðir ekki honum jafn.

5 Svara þú heimskingjanum eftir fíflsku hans, svo að hann haldi ekki, að hann sé vitur.

6 Sá höggur af sér fæturna og fær að súpa á ranglæti, sem sendir orð með heimskingja.

7 Eins og lærleggir hins lama hanga máttlausir, svo er spakmæli í munni heimskingjanna.

8 Sá sem sýnir heimskum manni sæmd, honum fer eins og þeim, er bindur stein í slöngvu.

9 Eins og þyrnir, sem stingst upp í höndina á drukknum manni, svo er spakmæli í munni heimskingjanna.

10 Eins og skytta, sem hæfir allt, svo er sá sem leigir heimskingja, og sá er leigir vegfarendur.

11 Eins og hundur, sem snýr aftur til spýju sinnar, svo er heimskingi, sem endurtekur fíflsku sína.

12 Sjáir þú mann, sem þykist vitur, þá er meiri von um heimskingja en hann.

13 Letinginn segir: "Óargadýr er á veginum, ljón á götunum."

14 Hurðin snýst á hjörunum og letinginn í hvílu sinni.

15 Latur maður dýfir hendinni ofan í skálina, en honum verður þungt um að bera hana aftur upp að munninum.

16 Latur maður þykist vitrari en sjö, sem svara hyggilega.

17 Sá, sem kemst í æsing út af deilu, sem honum kemur ekki við, hann er eins og sá, sem tekur um eyrun á hundi, er hleypur fram hjá.

18 Eins og óður maður, sem kastar tundurörvum, banvænum skeytum,

19 eins er sá maður, er svikið hefir náunga sinn og segir síðan: "Ég er bara að gjöra að gamni mínu."
20 Þegar eldsneytið þrýtur, slokknar eldurinn, og þegar enginn er rógberinn, stöðvast deilurnar.
21 Eins og kol þarf til glóða og við til elds, svo þarf þrætugjarnan mann til að kveikja deilur.
22 Orð rógberans eru eins og sælgæti, og þau læsa sig inn í innstu fylgsni hjartans.
23 Eldheitir kossar og illt hjarta, það er sem sorasilfur utan af leirbroti.
24 Með vörum sínum gjörir hatursmaðurinn sér upp vinalæti, en í hjarta sínu hyggur hann á svik.
25 Þegar hann mælir fagurt, þá trú þú honum ekki, því að sjö andstyggðir eru í hjarta hans.
26 Þótt hatrið hylji sig hræsni, þá verður þó illska þess opinber á dómþinginu.
27 Sá sem grefur gröf, fellur í hana, og steinninn fellur aftur í fang þeim, er veltir honum.
28 Lygin tunga hatar þá, er hún hefir sundur marið, og smjaðrandi munnur veldur glötun.

KAFLA 27

Vertu ekki hróðugur af morgundeginum, því að þú veist ekki, hvað dagurinn ber í skauti sínu.
2 Lát aðra hrósa þér og ekki þinn eigin munn, óviðkomandi menn, en ekki þínar eigin varir.
3 Steinar eru þungir, og sandurinn sígur í, en gremja afglapans er þyngri en hvort tveggja.
4 Heiftin er grimm, og reiðin er svæsin, en hver fær staðist öfundina?
5 Betri er opinber ofanígjöf en elska sem leynt er.
6 Vel meint eru vinar sárin, en viðbjóðslegir kossar hatursmannsins.
7 Saddur maður treður hunangsseim undir fótum, en hungruðum manni þykir allt beiskt sætt.
8 Eins og fugl, sem floginn er burt úr hreiðri sínu, svo er maður, sem flúinn er burt af heimili sínu.
9 Ilmolía og reykelsi gleðja hjartað, en indælli er vinur en ilmandi viður.
10 Yfirgef eigi vin þinn né vin föður þíns og gakk eigi í hús bróður þíns á óheilladegi þínum. Betri er nábúi í nánd en bróðir í fjarlægð.
11 Vertu vitur, sonur minn, og gleð hjarta mitt, svo að ég geti svarað þeim orði, sem smána mig.
12 Vitur maður sér ógæfuna og felur sig, en einfeldningarnir halda áfram og fá að kenna á því.
13 Tak þú skikkjuna af þeim manni, sem hefir gengið í ábyrgð fyrir ókunnugan, tak veð af þeim manni, sem hefir gengið í ábyrgð fyrir útlending.
14 Hver sem blessar náunga sinn snemma morguns með hárri raustu, það skal metið við hann sem formæling.
15 Sífelldur þakleki í rigningatíð og þrasgjörn kona - er hvað öðru líkt.
16 Sá er hana stöðvaði, gæti stöðvað vindinn og haldið olíu í hægri hendi sinni.
17 Járn brýnir járn, og maður brýnir mann.
18 Sá sem gætir fíkjutrés, mun eta ávöxt þess, og sá sem þjónar húsbónda sínum með virktum, mun heiður hljóta.
19 Eins og andlit horfir við andliti í vatni, svo er hjarta eins manns gagnvart öðrum.
20 Dánarheimar og undirdjúpin eru óseðjandi, svo eru og augu mannsins óseðjandi.

21 Deiglan er fyrir silfrið og bræðsluofninn fyrir gullið, og maðurinn er dæmdur eftir orðstír hans.
22 Þótt þú steyttir afglapann í mortéli með stauti innan um grjón, þá mundi fíflska hans ekki við hann skilja.
23 Haf nákvæmar gætur á útliti sauða þinna og veit hjörðunum athygli þína.
24 Því að auður varir ekki eilíflega, né heldur kóróna frá kyni til kyns.
25 Sé heyið komið undan og grængresi komið í ljós, og hafi jurtir fjallanna verið hirtar,
26 þá átt þú lömb þér til klæðnaðar og geithafra til þess að kaupa fyrir akur
27 og nóga geitamjólk þér til fæðslu, til fæðslu heimili þínu, og til viðurlífis þernum þínum.

KAFLA 28

Hinir óguðlegu flýja, þótt enginn elti þá, en hinir réttlátu eru öruggir eins og ungt ljón.
2 Þegar land gengur undan drottnara sínum, gjörast þar margir höfðingjar, en meðal skynsamra og hygginna manna mun góð skipan lengi standa.
3 Maður sem er fátækur og kúgar snauða, er eins og regn, sem skolar burt korninu, en veitir ekkert brauð.
4 Þeir sem yfirgefa lögmálið, hrósa óguðlegum, en þeir sem varðveita lögmálið, eru æfir út af þeim.
5 Illmenni skilja ekki hvað rétt er, en þeir sem leita Drottins, skilja allt.
6 Betri er fátækur maður, sem framgengur í ráðvendni sinni, heldur en sá, sem beitir undirferli og er þó ríkur.
7 Sá sem varðveitir lögmálið, er hygginn sonur, en sá sem leggur lag sitt við óhófsmenn, gjörir föður sínum smán.
8 Sá sem eykur auð sinn með fjárleigu og okri, safnar honum handa þeim, sem líknsamur er við fátæka.
9 Sá sem snýr eyra sínu frá til þess að heyra ekki lögmálið, - jafnvel bæn hans er andstyggð.
10 Sá sem tælir falslausa menn út á vonda leið, hann fellur sjálfur í gröf sína, en ráðvandir munu hljóta góða arfleifð.
11 Ríkur maður þykist vitur, en snauður maður, sem er hygginn, sér við honum.
12 Þegar hinir réttlátu fagna, er mikið um dýrðir, en þegar óguðlegir komast upp, fela menn sig.
13 Sá sem dylur yfirsjónir sínar, verður ekki lángefinn, en sá sem játar þær og lætur af þeim, mun miskunn hljóta.
14 Sæll er sá maður, sem ávallt er var um sig, en sá sem herðir hjarta sitt, fellur í ógæfu.
15 Eins og grenjandi ljón og gráðugur björn, svo er óguðlegur drottnari yfir lítilsigldum lýð.
16 Höfðingi, sem hefir litlar tekjur, er ríkur að kúgun, sá sem hatar rangfenginn ávinning, mun langlífur verða.
17 Sá maður, sem blóðsök hvílir þungt á, er á flótta fram á grafarbarminn; enginn dvelji hann.
18 Sá sem breytir ráðvandlega, mun frelsast, en sá sem beitir undirferli, fellur í gryfju.
19 Sá sem yrkir land sitt, mettast af brauði, en sá sem sækist eftir hégómlegum hlutum, mettast af fátækt.
20 Áreiðanlegur maður blessast ríkulega, en sá sem fljótt vill verða ríkur, sleppur ekki við

refsingu.

21 Hlutdrægni er ljót, en þó fremja menn ranglæti fyrir einn brauðbita.

22 Öfundsjúkur maður flýtir sér að safna auði og veit ekki að örbirgð muni yfir hann koma.

23 Sá sem ávítar mann, mun á síðan öðlast meiri hylli heldur er tungumjúkur smjaðrari.

24 Sá sem rænir foreldra sína og segir: "Það er engin synd!" hann er stallbróðir eyðandans.

25 Ágjarn maður vekur deilur, en sá sem treystir Drottni, mettast ríkulega.

26 Sá sem treystir eigin hyggjuviti, er heimskingi, en sá sem breytir viturlega, mun undan komast.

27 Sá sem gefur fátækum, líður engan skort, en þeim sem byrgir augu sín, koma margar óbænir.

28 Þegar hinir óguðlegu komast upp, fela menn sig, en þegar þeir tortímast, fjölgar réttlátum.

KAFLA 29

Sá sem oftlega hefir ávítaður verið, en þverskallast þó, mun skyndilega knosaður verða, og engin lækning fást.

2 Þegar réttlátum fjölgar, gleðst þjóðin, en þegar óguðlegir drottna, andvarpar þjóðin.

3 Sá sem elskar visku, gleður föður sinn, en sá sem leggur lag sitt við skækjur, glatar eigum sínum.

4 Konungurinn eflir landið með rétti, en sá sem þiggur mútur, eyðir það.

5 Sá maður, sem smjaðrar fyrir náunga sínum, hann leggur net fyrir fætur hans.

6 Í misgjörð vonds manns er fólgin snara, en réttlátur maður fagnar og gleðst.

7 Réttlátur maður kynnir sér málefni hinna lítilmótlegu, en óguðlegur maður hirðir ekkert um að kynna sér það.

8 Spottarar æsa upp borgina, en vitrir menn lægja reiðina.

9 Þegar vitur maður á í þrætumáli við afglapa, þá reiðist hann og hlær, en hvíld fæst engin.

10 Blóðvargarnir hata hinn ráðvanda, en réttvísir menn láta sér annt um líf hans.

11 Heimskinginn úthellir allri reiði sinni, en vitur maður sefar hana að lokum.

12 Þegar drottnarinn hlýðir á lygaorð, verða allir þjónar hans bófar.

13 Fátæklingurinn og kúgarinn mætast, Drottinn ljær ljós augum beggja.

14 Sá konungur, sem dæmir hina lítilmótlegu með réttvísi, hásæti hans mun stöðugt standa að eilífu.

15 Vöndur og umvöndun veita speki, en agalaus sveinn gjörir móður sinni skömm.

16 Þegar óguðlegum fjölgar, fjölgar og misgjörðum, en réttlátir munu horfa á fall þeirra.

17 Aga þú son þinn, þá mun hann láta þig hafa ró og veita unað sálu þinni.

18 Þar sem engar vitranir eru, kemst fólkið á glapstigu, en sá sem varðveitir lögmálið, er sæll.

19 Þræll verður eigi agaður með orðum, því að hann skilur þau að vísu, en fer ekki eftir þeim.

20 Sjáir þú mann, sem er fljótfær í orðum, þá er meiri von um heimskingja en hann.

21 Dekri maður við þræl sinn frá barnæsku, vill hann að lokum verða ungherra.

22 Reiðigjarn maður vekur deilur, og bráðlyndur maður drýgir marga synd.

23 Hroki mannsins lægir hann, en hinn lítilláti mun virðing hljóta.

24 Þjófsnauturinn hatar líf sitt, hann hlýðir á bölvunina, en segir þó ekki frá.

25 Ótti við menn leiðir í snöru, en þeim er borgið, sem treystir Drottni.

26 Margir leita hylli drottnarans, en réttur mannsins kemur frá Drottni.

27 Andstyggð réttlátra er sá, sem ranglæti fremur, og andstyggð óguðlegra sá, sem ráðvandlega breytir.

KAFLA 30

Orð Agúrs Jakesonar. Guðmælið. Maðurinn segir: Ég hefi streitst, ó Guð, ég hefi streitst, ó Guð, og er að þrotum kominn.

2 Því að ég er of heimskur til að geta talist maður, og ég hefi eigi mannsvit,

3 ég hefi eigi lært speki, svo að ég hafi þekking á Hinum heilaga.

4 Hver hefir stigið upp til himna og komið niður? Hver hefir safnað vindinum í greipar sínar? Hver hefir bundið vatnið í skikkju sína? Hver hefir reist öll endimörk jarðar? Hvað heitir hann og hvað heitir sonur hans - fyrst þú veist það?

5 Sérhvert orð Guðs er hreint, hann er skjöldur þeim, er leita hælis hjá honum.

6 Bæt engu við orð hans, til þess að hann ávíti þig eigi og þú standir sem lygari.

7 Um tvennt bið ég þig, synja mér þess eigi, áður en ég dey:

8 Lát fals og lygaorð vera fjarri mér, gef mér hvorki fátækt né auðæfi, en veit mér minn deildan verð.

9 Ég kynni annars að verða of saddur og afneita og segja: "Hver er Drottinn?" eða ef ég yrði fátækur, kynni ég að stela og misbjóða nafni Guðs míns.

10 Ræg eigi þjóninn við húsbónda hans, svo að hann biðji þér ekki óbæna og þú verðir að gjalda.

11 Til er það kyn, sem bölvar föður sínum og blessar ekki móður sína,

12 kyn, sem þykist vera hreint og hefir þó eigi þvegið af sér saurinn

13 kyn, sem lyftir hátt augunum og sperrir upp augnahárin,

14 kyn, sem hefir sverð að tönnum og hnífa að jöxlum til þess að uppeta hina voluðu úr landinu og hina fátæku burt frá mönnunum.

15 Blóðsugan á tvær dætur, sem heita Gefðu! Gefðu! Þrennt er til, sem er óseðjandi, fernt, sem aldrei segir: "Það er nóg!" -

16 Helja og móðurlíf óbyrjunnar, jörðin, sem aldrei seðst af vatni, og eldurinn, sem aldrei segir: "Það er nóg!"

17 Það auga, sem gjörir gys að föður sínum og fyrirlítur hlýðni við móður sína, mega hrafnarnir við lækinn kroppa út og arnarungarnir eta.

18 Þrennt er, sem mér virðist undursamlegt, og fernt, sem ég skil eigi:

19 vegur arnarins um loftið, vegur höggormsins yfir klettinn, vegur skipsins um reginhaf og vegur manns hjá konu.

20 Þannig er atferli hórkonunnar: Hún neytir, þurrkar sér um munninn og segir: "Ég hefi ekkert rangt gjört."

21 Undan þrennu nötrar jörðin, og undir fernu getur hún ekki risið:

22 undir þræli, þegar hann verður konungur, og guðlausum manni, þegar hann mettast brauði,

23 undir smáðri konu, þegar hún giftist, og þernu, þegar hún bolar burt húsmóður sinni.

24 Fjórir eru smáir á jörðinni, og þó eru þeir vitrir spekingar:
25 Maurarnir eru kraftlítil þjóð, og þó afla þeir sér fæðunnar á sumrin.
26 Stökkhérarnir eru þróttlítil þjóð, og þó gjöra þeir sér híbýli í klettunum.
27 Engispretturnar hafa engan konung, og þó fer allur hópurinn út í röð og reglu.
28 Ferfætlunni getur þú náð með tómum höndunum, og þó er hún í konungahöllum.
29 Þrír eru þeir, sem tigulegir eru á velli, og fjórir, sem tigulegir eru í gangi:
30 ljónið, hetjan meðal dýranna, er eigi hopar fyrir neinni skepnu,
31 lendgyrtur hesturinn og geithafurinn og konungur, er enginn fær móti staðið.
32 Hafir þú heimskast til að upphefja sjálfan þig, eða hafir þú gjört það af ásettu ráði, þá legg höndina á munninn!
33 Því að þrýstingur á mjólk framleiðir smjör, og þrýstingur á nasir framleiðir blóð, og þrýstingur á reiði framleiðir deilu.

KAFLA 31

Orð Lemúels konungs í Massa, er móðir hans kenndi honum.
2 Hvað á ég að segja þér, sonur minn? og hvað, sonur kviðar míns? og hvað, sonur áheita minna?
3 Gef ekki konum kraft þinn, né ástarhót þín þeim er spilla konungum.
4 Ekki sæmir konungum, Lemúel, ekki sæmir konungum að drekka vín, né höfðingjum áfengur drykkur.
5 Þeir kynnu að drekka og gleyma lögunum og rangfæra málefni allra aumra manna.
6 Gefið áfengan drykk þeim, sem kominn er í örþrot, og vín þeim, sem sorgbitnir eru.
7 Drekki hann og gleymi fátækt sinni og minnist ekki framar mæðu sinnar.
8 Ljúk þú upp munni þínum fyrir hinn mállausa, fyrir málefni allra þeirra manna, sem eru að örmagnast.
9 Ljúk þú upp munni þínum, dæm með réttvísi og rétt þú hlut hinna voluðu og snauðu.
10 Væna konu, hver hlýtur hana? hún er miklu meira virði en perlur.
11 Hjarta manns hennar treystir henni, og ekki vantar að honum fénist.
12 Hún gjörir honum gott og ekkert illt alla ævidaga sína.
13 Hún sér um ull og hör og vinnur fúslega með höndum sínum.
14 Hún er eins og kaupförin, sækir björgina langt að.
15 Hún fer á fætur fyrir dag, skammtar heimilisfólki sínu og segir þernum sínum fyrir verkum.
16 Hún hefir augastað á akri og kaupir hann, af ávexti handa sinna plantar hún víngarð.
17 Hún gyrðir lendar sínar krafti og tekur sterklega til armleggjunum.
18 Hún finnur, að atvinna hennar er arðsöm, á lampa hennar slokknar eigi um nætur.
19 Hún réttir út hendurnar eftir rokknum, og fingur hennar grípa snælduna.
20 Hún breiðir út lófann móti hinum bágstadda og réttir út hendurnar móti hinum snauða.
21 Hún er ekki hrædd um heimilisfólk sitt, þótt snjói, því að allt heimilisfólk hennar er klætt skarlati.
22 Hún býr sér til ábreiður, klæðnaður hennar er úr baðmull og purpura.
23 Maður hennar er mikils metinn í borgarhliðunum, þá er hann situr með öldungum landsins.

24 Hún býr til skyrtur og selur þær, og kaupmanninum fær hún belti.

25 Kraftur og tign er klæðnaður hennar, og hún hlær að komandi degi.

26 Hún opnar munninn með speki, og ástúðleg fræðsla er á tungu hennar.

27 Hún vakir yfir því, sem fram fer á heimili hennar, og etur ekki letinnar brauð.

28 Synir hennar ganga fram og segja hana sæla, maður hennar gengur fram og hrósar henni:

29 "Margar konur hafa sýnt dugnað, en þú tekur þeim öllum fram!"

30 Yndisþokkinn er svikull og fríðleikinn hverfull, en sú kona, sem óttast Drottin, á hrós skilið.

31 Gefið henni af ávexti handa hennar, og verk hennar skulu lofa hana í borgarhliðunum.

For other languages please go to **www.wordproject.org**